

2. CORELAREA CU PROGRAMELE UNIUNII EUROPENE

2.1 CONTEXTUL EUROPEAN DE DEZVOLTARE RURALĂ DURABILĂ

Cunoașterea, cercetarea, ameliorarea și dezvoltarea spațiului rural sunt activități de importanță vitală pentru țară, atât prin dimensiunea spațiului rural, exprimată prin suprafața deținută, cât și prin ponderea populației ocupate în activități productive, de servicii social - culturale, de habitat și de turism. În raportul asupra Cartei europene a spațiului rural, Comisia de Agricultură și Dezvoltare Rurală a Consiliului European, apreciază ca spațiul rural al Europei reprezintă 85% din suprafața totală și afectează, direct sau indirect, mai mult de jumătate din populația europeană.

Noua politică a Uniunii Europene pune accent deosebit pe dezvoltarea rurală.

Prezentarea succintă a țării

Relieful României se desfășoară pe trei trepte majore: *Munții Carpați, Subcarpații, dealuri, podișuri și câmpii (inclusiv luncile și Delta Dunării)*. Caracteristicile principale ale unitarilor de relief sunt proporționalitatea suprafețelor (31 % munți, 36% dealuri și podișuri, 33% câmpii și lunci) și dispunerea concentrică și sub forma de amfiteatru a treptelor majore de relief.

Clima României este temperat continentală de tranziție, cu influențe oceanice dinspre vest, mediteraneene dinspre sud-vest și continental - excesive dinspre nord-est.

Precipitațiile medii anuale sunt variabile în funcție de altitudine: 500 mm la câmpie, 700mm la deal și 1200mm la munte.

Localizarea geografică a spațiului rural

Spațiul rural din România este format în prezent din suprafața administrativă a celor 2688 de comune existente în teritoriul țării, care reunesc populația rurală a țării, conform Legii 2/1968 de organizare administrativ-teritorială

Comuna este unitatea administrativă de bază pe teritoriul căreia se implementează politica rurală. Autoritățile comunale sunt partenerii locali ai autorităților județene și naționale în realizarea politicii rurale. Numărul partenerilor locali variază de la 267 în cazul regiunii est, la 481 în cazul regiunii Sud. Excepție face regiunea București, care are numai 38 de comune.

Populația medie a unei comune este de 3870 locuitori, dar există o mare variație a comunelor din România sub aspectul dimensiunilor demografice.

Comuna este formată din mai multe sate, în medie, revin 4,7 sate pe o comuna. 55,4% din comune (55,4%) sunt formate din 1-4 sate, iar 6,2% din comune au mai mult de 10 sate.

Suprafața spațiului rural, astfel delimitat, însumează 212,7mii kmp, reprezentând 45% din suprafața țării.

Populația care trăiește pe acest teritoriu număra 10,14 milioane locuitori și reprezintă 45% din populația țării, rezultând o densitate relativ slabă, de sub 48 locuitori/kmp.

Spațiul rural –ca suprafața și populație –nu are o pondere la fel de mare în toate cele patru regiuni de dezvoltare.

Cel mai întins spațiu rural este în regiunea Nord - Est (94,0% din suprafața), iar cea mai numeroasă populație rurală este în regiunea Sud (55,7% din populație).

Un caz particular îl reprezintă regiunea București, în cuprinsul căreia se găsește municipiul București, capitala României. Aceasta concentrează 88,8% din întreaga populație a regiunii. Populația rurală din jurul capitalei nu reprezintă decât 11,2% din populația regiunii.

2.2 PLANUL NATIONAL DE DEZVOLTARE (PND)

Planul National de Dezvoltare (PND) este instrumentul fundamental prin care România va încerca să recupereze cât mai rapid disparitățile de dezvoltare socio-economice față de Uniunea Europeană. PND este un concept specific politicii europene de coeziune economică și socială (Cohesion Policy) . Reprezintă documentul de planificare strategică și programare financiară multianuală, elaborat

un larg parteneriat, care va orienta și stimula dezvoltarea socio - economică a României în conformitate cu Politica de Coeziune a Uniunii Europene.

Strategia PND 2014-2020 este structurată pe cele șase priorități naționale de dezvoltare, limitarea numărului de priorități fiind de natură să asigure concentrarea resurselor disponibile pe realizarea acelor obiective și măsuri cu impact maxim asupra reducerii decalajelor fata de UE și a disparităților interne. Trebuie precizat, însă, ca în interiorul acestor priorități sunt abordate numeroase domenii/sectoare de intervenție specifice, cum ar fi *educația, sănătatea, energia, sectorul comunicații și IT, prevenirea riscurilor naturale, etc.*

Opțiunile strategiei vizează crearea de condiții pentru:

- a) Asigurarea creșterii economice pe baza sporirii ratei investițiilor prin participarea semnificativa a capitalului National și prin atragerea resurselor externe, mai ales sub forma de investiții directe, în condiții de deplină transparență
- b) Continuarea măsurilor de stabilizare macroeconomică prin asigurarea unor deficite bugetare suportabile, în jurul a 3 % din produsul intern brut, reducerea deficitului cvasi-fiscal, gestionarea corespunzătoare datoriei publice și deficitului contului curent, astfel încât să se asigure reducerea treptată a inflației
- c) Promovarea unor politici coerente, compatibile cu mecanismele Uniunii Europene, vizând ajustarea structurală a economiei, dezvoltarea și modernizarea infrastructurii fizice, științifice și sociale, revitalizarea și re tehnologizarea industriilor cu potențial competitiv, construirea unei agriculturi întemeiate pe exploatații de dimensiuni optime, sprijinirea activităților bazate pe tehnologia informației și crearea unui mediu prielnic pentru extinderea și dezvoltarea turismului, diversificarea serviciilor financiare, a sectorului terțiar în general;
- d) Crearea unui mediu de afaceri prielnic, bazat pe un cadru legal coerent și stabil care să asigure dezvoltarea competiției de piață, reducerea costurilor de tranzacție și diminuarea poverii fiscale; promovarea unor măsuri specifice de stimulare a întreprinderilor mici și mijlocii; definirea clară a drepturilor de proprietate, asigurarea

structuri administrative și juridice adecvate, capabile să asigure aplicarea legii și respectarea obligațiilor contractuale;

Modernizarea și dezvoltarea serviciilor de utilitate publică astfel ca acestea să răspundă cât mai bine nevoilor cetățenilor și economiei naționale, asigurându-se că se apropiere de standardele Țărilor membre ale UE;

Elaborarea și asumarea unui program pe termen lung pentru eliminarea riscurilor de accidente ecologice și reducerea continuă a nivelurilor de poluare a mediului înconjurător;

Componenta de dezvoltare rurală a Politicii Agricole Comune (PAC) a câștigat o atenție sporită după elaborarea de către Comisia Europeană a documentului strategic Agenda 2000, devenind astfel al doilea pilon al PAC. Obiectivele politicii de dezvoltare rurală, definite în Regulamentul Consiliului nr.1257/17 mai 1999 (la care s-a armonizat și legislația română) referitor la sprijinul pentru dezvoltarea rurală sunt:

- ameliorarea exploatațiilor agricole
- garantarea siguranței și calitativi produselor agricole
- asigurarea unor niveluri stabile și echitabile ale veniturilor fermierilor
- protecția mediului
- dezvoltarea de activități complementare și alternative generatoare de locuri de muncă, pentru a contracara procesul de depopulare a zonelor agricole și a întări substanța economică și socială a zonelor rurale
- îmbunătățirea condițiilor de muncă și viața în zonele rurale și promovarea șanselor egale.

În vederea revigorării activităților economice din mediul rural și diversificarea acestora se impune susținerea activităților agricole prin realizarea de servicii specifice, activităților de agroturism, a producției de artizanat și a altor activități cu specific .

Pentru realizarea dezvoltării activității economice și sociale trebuie sprijinite inițiativele particulare și ale comunității pe baza principiului parteneriatului, prin care

Se va asigura accesul facil la noi investiții, consultanță, infrastructură, educație, servicii medicale și dezvoltarea durabilă a localităților.

Modernizarea și competitivitatea sectorului agricol vor avea consecințe asupra mediului rural deoarece creșterea productivității și competitivității agricole va determina o reîntoarcere a forței de muncă în zonele rurale.

Pregătirea și menținerea unui nivel adecvat al infrastructurii sunt esențiale pentru dezvoltarea economică și socială a mediului rural și pentru dezvoltarea regională echilibrată, o infrastructură modernă fiind importantă pentru ca zonele rurale să poată concura efectiv pentru investițiile interne și să poată rămâne competitive pentru întreprinderile existente.

Diversificarea activităților agricole va fi orientată spre stimularea diversificării în toate tipurile de exploatații comerciale, cum ar fi procesarea propriilor materii prime și comercializarea directă sau încurajarea activităților agro-turistice. Se va acorda atenție specială sprijinului fermelor de semi-subzistență care depind de astfel de activități suplimentare diversificate pentru a le utiliza la maxim capacitatea lor de muncă.

În vederea absorbției ridicate a forței de muncă tânără neocupată din fermele de subzistență, micro-întreprinderile vor fi încurajate să demareze activități economice în zonele rurale și să diversifice ofertele orientate spre servicii pentru populația rurală. Vor fi sprijinite, de asemenea, activitățile agro-turistice și cele privind petrecerea timpului liber, care au un impact pozitiv asupra creării de noi locuri de muncă.

Acest sprijin va fi combinat cu eforturile de îmbunătățire a mediului natural și social și de stimulare a eco-turismului, precum și cu serviciile și cu o structurare mai bună a comercializării produselor regionale specifice. În acest sens, agro-turismul este în continuă creștere datorită specificului ospitalier tradițional combinat cu păstrarea tradițiilor și obiceiurilor culturale valoroase.

Dezvoltarea durabilă a mediului rural necesită, de asemenea, accesul la facilități, soluția pentru a asigura echilibrul între zonele rurale este aceea a unui acces mai bun al actorilor rurali la toate tipurile de facilități existente în perioada următoare.

Programul National de Dezvoltare Rurală (PNDR) va îmbina co-finanțarea disponibilă din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală, sprijinul National și alte fonduri structurale UE în beneficiul dezvoltării rurale durabile a României.

Începând din anul 2007, România este stat membru al Uniunii Europene și face primii pași pe piața UE. Restructurarea, modernizarea și dezvoltarea sectoarelor agricol, alimentar și forestier din România, în vederea creșterii competitivităților, în noul mediu de schimb, constituie o mare provocare, drept pentru care are prioritate maximă în strategia de dezvoltare rurală a României.

Totodată, în vederea contribuției, la realizarea priorităților Comunității, în special, a obiectivelor și domeniilor de acțiune durabile din Strategiile Goteborg și Lisabona, pentru crearea de locuri de muncă, aceasta dezvoltare economică trebuie să fie echilibrată și integrată ținând cont de aspectele sociale și de mediul din spațiul rural românesc. În acest sens, Planul National Strategic pentru Dezvoltare Rurală, elaborat pe baza Liniilor Directoare Strategice ale Comunității, definește următoarele obiective generale pentru perioada 2014 – 2020.

- creșterea competitivității sectoarelor agro-alimentare și forestier;
- îmbunătățirea mediului și a spațiului rural;
- îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale și diversificarea economiei rurale;
- demararea și funcționarea inițiativelor de dezvoltare locală (LEADER).

PNDR pune accent pe întărirea competitivității și pe economia de scară și în același timp ia în considerare necesitatea de a proteja natura, mediul, resursele naturale, terenul și apa în mediul rural, precum și îmbunătățirea calității vieții pentru locuitorii din spațiul rural.

2.3. DEZVOLTARE REGIONALĂ

După 1990, spațiul european se afla într-o perioadă de transformări determinate atât de schimbările globale geo-politice cât și de restructurări interne, în plan socio-economic.

Contextul general menționat ca și evoluții posibile în secolul XXI sunt prezente în două documente importante: „Agenda 2000” și „Planul de Dezvoltare Spațială în Europa” (ESDP) plătite de Comisia Europeană și respectiv, de Consiliul Miniștrilor responsabili cu Amenajarea Teritoriului.

Unul din documente menționat formulează obiectivele strategice ale unei dezvoltări echilibrate și durabile ale spațiului european:

- Coeziunea economică și socială
- Conservarea patrimoniului natural și cultural
- Competitivitate echilibrată a teritoriului european

Proiectele și programele de dezvoltare spațială a teritoriului comunitar trebuie să aibă în vedere:

- Dezvoltarea unui sistem urban policentric și echilibrat și instituirea de relații noi între mediul urban și mediul rural
- Asigurarea unei accesibilități egale la rețelele de infrastructură și informaționale
- Dezvoltare durabilă, gestiunea prudentă și rezervarea patrimoniului natural și cultural.

Procesul de implementare a politicilor de dezvoltare regională, a fost inițiat în 1997 prin aprobarea de către Guvernul României a Cărții Verzi a Dezvoltării Regionale în România și a continuat în perioada 1998-1999 prin construcția cadrului instituțional și a suportului legislativ necesar.

Politica de dezvoltare regională ca parte integrantă a procesului general de reformă și a procesului de aderare la Uniunea Europeană, este necesar să asigure faptul că programele de dezvoltare regională promovate de Guvernul României și de fiecare regiune în parte vor permite realizarea unei dezvoltări echilibrate în sensul reducerii disparităților existente și a promovării coeziunii economice și sociale.

Legea nr. 151 din 15 iulie 1998, privind dezvoltarea regională în România, stabilește cadrul instituțional, obiectivele, competențele și instrumentele specifice politicii de dezvoltare regională din țara noastră.

Cadrul instituțional

Teritoriul României este împărțit în opt regiuni, reprezentând arii care răspund unor grupuri de județe, fără a fi însă unități teritorial-administrative, create în urma liberei lor asocieri și bazate pe o înțelegere semnată de reprezentanții Consiliilor Județene respective. Aceste opt regiuni constituie Cadrul de implementare și de evaluare a politicii de dezvoltare regională.

În ultimii ani, România a făcut pași importanți în ceea ce privește adoptarea unei structuri instituționale capabile să elaboreze și să implementeze politica de dezvoltare regională.

Actualmente, cea mai importantă sarcină pe care o au de rezolvat autoritățile române este de a identifica particularitățile și necesitățile proprii, aceasta fiind oricum inclus în procesul general al reformei, care definesc în amănunțime principalele aspecte ale reformei.

Politica de dezvoltare regională este abordată în acord cu principiul parteneriatului, aflat la baza structurii instituționale și este pusă în practică prin programe care trebuie să răspundă necesităților existente la nivelul regiunilor. De asemenea, această politică este în concordanță cu principiul adiționalității și consistentă cu politicile naționale sectoriale ale ministerelor, care la rândul lor trebuie să ia în seamă necesitățile regionale. În cele din urmă, politica de dezvoltare regională este concentrată pe arii/domenii prioritare pentru aspecte și priorități care constituie principalele probleme pentru dezvoltarea fiecăreia dintre regiunile României și a țării în ansamblul său.

Obiectivele politicii de dezvoltare regională promovate prin Conceptul Dezvoltării Regionale adoptat de CNDR (Consiliul Național de Dezvoltare Regională) în luna martie 1999 sunt următoarele:

- Diminuarea dezechilibrelor regionale existente, stimularea dezvoltării echilibrate, revitalizarea zonelor defavorizate
- Preîntâmpinarea producerii de noi dezechilibre

- Corelarea politicilor de dezvoltare regionala cu politicile sectoriale guvernamentale de dezvoltare
- Stimularea cooperării inter-regionale interne și internaționale care contribuie la dezvoltarea economică
- Principiile strategice ale dezvoltării regionale urmăresc în principal următoarele coordonate

La nivel Național

- Promovarea mecanismelor economiei de piață în toate regiunile țării în vederea îmbunătățirii competitivității și realizării unei creșteri economice permanente
- Promovarea unei dezvoltări armonioase spațiale și a rețelei de localități
- Creșterea capacității regiunilor (financiar, instituțional, decizional) la susținerea propriului proces de dezvoltare
- Promovarea principiilor dezvoltării durabile
- Crearea șanselor egale pentru accesul la informare, cercetare-dezvoltare tehnologică, educație și formare continuă.

La nivel regional

- Reducerea *disparităților* dintre regiuni, județe, mediu rural, mediu urban, zone centrale, zone periferice, etc.
- Preîntâmpinarea apariției unor zone-problema
- Coordonarea inițiativelor de dezvoltare regionala cu prioritățile naționale și orientările UE
- Promovarea unor politici diferențiate conform unor particularități zonale (monofuncționale, predominant agricole, miniere, aglomerări urbane, zone naturale și construite, protejate, zone de granița, zone cu probleme de mediu).

2.3.1. Politica de dezvoltare a Regiunii Vest

Caracteristici demo-geografice

Regiunea Vest are o suprafață de 32.034 Km² (13,4 % din suprafața țării) și este compusă din 42 orașe (din care 12 municipii) și 276 comune (318 unități administrativ teritoriale), grupate în

patru județe: Arad, Caraș-Severin, Hunedoara și Timiș.

Istoric vorbind, Regiunea cuprinde provincia Banatului, provincie istorică românească cu o dezvoltare economică timpurie și mai puternică în comparație cu alte provincii din țară.

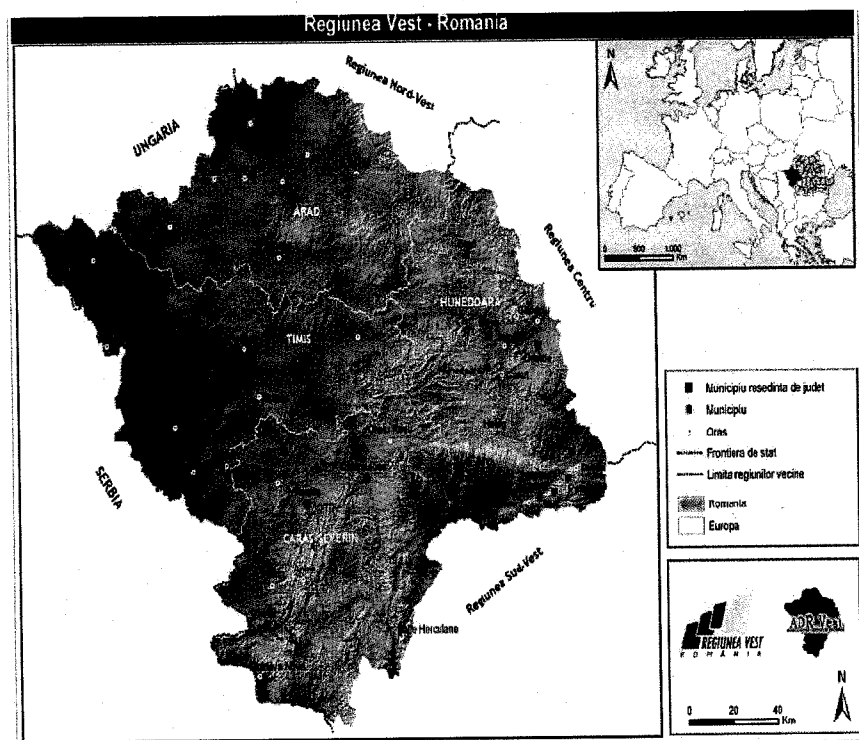

Fig.1 Regiunea Vest – județe componente

Regiunea Vest are un relief variat și armonios distribuit în zone de câmpie, deal și munte. Zonele de câmpie fac parte din Marea Câmpie de Vest și predomină în județul Timiș. Clima este continental-moderată, cu influențe sub-mediteraneene, pe culoarul Dunării și Valea Cernei, cu temperaturi medii multianuale ce oscilează între 10-12°C. Căderile de apă se situează în jurul unei medii de 560-580 l/m² anual, ușor mai ridicate în zonele montane.

Regiunea se leagă de Ungaria și Serbia și Muntenegru prin magistrale europene, stradale și feroviare. Orașele Arad și Timișoara dispun de aeroporturi cu capacități moderne de preluare a fluxului aerian.

Regiunea Vest face parte din Euroregiunea Dunăre - Criș - Mureș - Tisa (DCMT), care implică cele patru județe ale Regiunii Vest, trei comitate din Ungaria și regiunea autonomă Voivodina din Serbia. Euroregiunea a fost înființată în 1997 pe baza unui protocol de colaborare semnat de către reprezentanții autorităților locale din cadrul regiunilor componente.

Populația Regiunii Vest este caracterizată de diversitate culturală, comunitățile române coabitând cu cele ungare, germane, rome și sârbe. În 2002, minoritățile naționale reprezentau 11,7% din totalul populației din regiune.

Din 1990, populația regiunii a scăzut constant, de la 2.201.717, la 1 930 458 locuitori în 2005 locuitori, ca urmare a unei rate negative a natalității și emigrației externe a populației din regiune. Densitatea populației la 1 iulie 2005 era de 61,1 loc/km² în 2005, considerabil mai mică față de densitatea populației la nivel național (90,9 loc/km²).

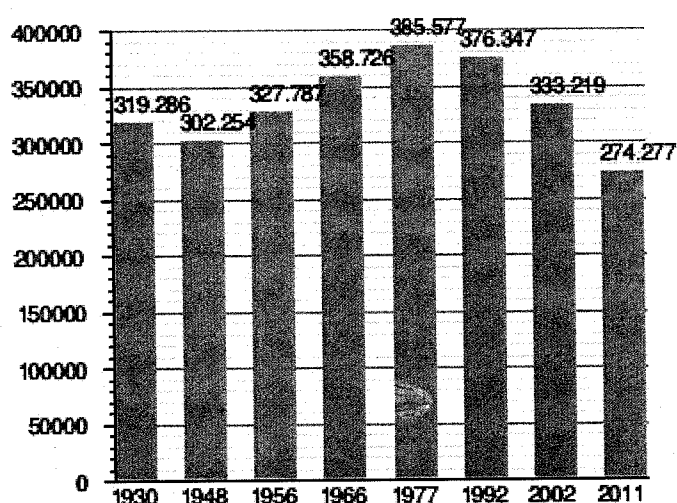

Fig.2. Evoluția populației în timp

Regiunea se confruntă cu un proces de îmbătrânire demografică, efectele să le în viața economică și socială urmând să fie resimțite după anul 2005, când în populația în vârstă aptă de muncă vor intra generațiile, reduse numeric, născute după 1990.

Gradul de urbanizare al Regiunii (63,6% populație urbană) este mai mare decât media națională (54,9%), iar județul Hunedoara are cea mai ridicată rată de urbanizare din țară, după capitală, respectiv 76,9% populație urbană.

În ceea ce privește spațiul rural acesta se caracterizează din punct de vedere demografic printr-o densitate redusă a populației, declin demografic datorat migrației și îmbătrânirii populației, rata mortalității relativ ridicată și o capacitate scăzută de reînnoire demografică.

Forța de muncă și migrația

Forța de muncă a regiunii reprezintă factorul care a contribuit cel mai mult la dezvoltarea socio-economică, aceasta fiind motivată, flexibilă, inovativă, dar și cu un grad ridicat de specializare, contribuind astfel la dezvoltarea unui mediu antreprenorial dinamic.

În 2005, populația ocupată reprezenta 40,8% din total, cu ponderea cea mai însemnată în sectorul terțiar (43,8%), urmat de industrie (29,5%) și de agricultură (26,6%). Ponderea populației ocupate are valorile cele mai ridicate în județele Timiș (48,3%) și Arad (44,1%).

Populația ocupată în sectorul industrial a scăzut semnificativ în perioada 1993 - 2003, în mod deosebit în județele puternic industrializate - Hunedoara și Caraș-Severin, în special ca urmare a disponibilizărilor masive de personal din minerit și siderurgie. Pe acest fond al restructurării și disponibilizării populației ocupate în sectorul industrial, populația s-a orientat cu preponderență spre sectorul serviciilor.

Rata șomajului a cunoscut fluctuații în intervalul 1991- 2005, de la 2,5% în 1991, la 5,1% în 2005. Cea mai ridicată valoare a ratei șomajului se înregistrează în județul Hunedoara (9,4%), în urma disponibilizărilor din sectorul minier, iar cea mai scăzută în județul Timiș (2,3%).

După 1990, odată cu posibilitatea plecării pentru muncă în afara țării, un număr important de cadre specializate au părăsit țara, urmând vechi relații tradiționale către țările germanice și Ungaria. Acestea lipsesc în prezent, când tot mai mulți investitori de anvergură întemeiază întreprinderi în această regiune.

Economia regiunii

Însemnate resurse de subsol (hulă, antracit, metale colorate, argint, aur, roci dure, gaze radio-active, izvoare termale și minerale), sol (păduri cu esențe valoroase, soluri fertile), climat favorabil, legături de transport facile cu centrul Europei și o populație laborioasă reprezintă coordonatele economice ale regiunii.

Ca și în cazul celorlalte regiuni de dezvoltare, teritoriul regiunii Vest - România poate fi împărțit în două subregiuni, confruntate cu probleme structurale distincte și grad diferit de dezvoltare.

Prima, include teritoriul județelor Caraș-Severin și Hunedoara, la care se adaugă orașul Nădrag și aria adiacentă acestuia, localizate în jud. Timiș. Aici s-au dezvoltat timpuriu, încă din sec 19, ramuri ale industriei extractive, siderurgice, metalurgice și ale industriei conexe, cum este industria constructoare de mașini. Această mare subzonă a regiunii a intrat într-un puternic declin după 1990, iar procesul de restructurare care s-a desfășurat lent și cu mari dificultăți, a generat un șomaj foarte ridicat. În acest mare areal, o particularitate aparte o are situația economiei bazinului carbonifer Valea Jiului (Aninoasa, Petroșani, Uricani, Petrila, Lupeni, Vulcan), unde reducerea locurilor de muncă a cauzat convulsii sociale repetate, în pofida a numeroase programe de echilibrare a situației.

Cea de a doua subregiune cuprinde teritoriul județelor Timiș și Arad. Această subregiune cu dezvoltare industrială timpurie, complexă și diversificată (industrie ușoară, constructoare de mașini, electrotehnică etc.) este în prezent arealul favorit al investițiilor străine productive în România. Pe fondul creării a numeroase locuri de muncă ce necesită populație cu o calificare înaltă, și a exodului masiv al forței de muncă din ultimii ani (emigrația populației germane a accentuat acest fenomen), subzona se confruntă cu o lipsă tot mai accentuată de forță de muncă corespunzătoare. Noile investiții în acest areal se lovesc de lipsa infrastructurilor corespunzătoare pentru dezvoltare (alimentare cu apă și căi de comunicații).

Zona Hunedoara – Deva, Valea Jiului, culoarul Hațeg - Călan, Deva, zona minieră din sudul județului Caraș-Severin și zona minieră din nordul județului Hunedoara (Brad, Munții Apuseni), precum și fostele zone miniere, necesită lucrări urgente de infrastructură pentru reintroducerea în circuitul economic și protejarea ecologică a așezărilor afectate masiv de reziduurile activităților miniere (uraniu, metale rare și colorate).

Valea Jiului (Lupeni, Petrila, Uricani, Vulcan), Moldova Nouă, Oravița, Anina, Ocna de Fier, Dognecea, Rusca Montană, Valea Jiului, zona Brad, Teliuc - toate sunt areale cu o semnificativă concentrare de forță de muncă disponibilizată din industria

minieră care trebuie absorbită de alte sectoare. investițiile în aceste zone trebuie să includă în mod necesar ecologizarea haldelor și reabilitarea suprafețelor industriale dezafectate, ecologizarea întregului areal, modernizarea rețelei de canalizare și apă potabilă.

Produsul intern brut pe locuitor realizat în Regiunea de Dezvoltare Vest a crescut în mod constant din 1998 (1697 Euro), atingând în 2004 valoarea de 3363,7 Euro, situându-se pe locul doi în România, după Regiunea București – Ilfov. Contribuția cea mai semnificativă la formarea PIB este o are sectorul serviciilor (43,8%), fiind urmat de industrie (29,5%). Productivitatea muncii în 2004 a fost de 6.979,4 Euro, regiunea situându-se astfel la un nivel mediu față de cel național.

În 2005, sectorul terțiar concentra 78% din numărul total de firme din regiune, și realiza aproape 13,6% din cifra de afaceri totală. Cele mai multe firme din acest sector activează cu preponderență în turism, servicii generale, transporturi și servicii profesionale.

Întreprinderile cu profil industrial din cadrul regiunii au realizat în anul 2002 peste o treime a investițiilor brute și au atras jumătate din forța de muncă ocupată a regiunii. În regiune există zăcăminte și exploatări însemnate de ulei (bazinul Petroșani), și cărbuni superiori (Anina), petrol gaze naturale și marmură. Pe categorii de industrie, putem vorbi de industrie siderurgică în Hunedoara și Reșița, construcția de mașini grele (Reșița), echipamente mecanice (Leoni - Arad, UCM Reșița, Stimal și UMT Timișoara), echipamente electrice și electrotehnice (Leoni, Contor Zenner - Arad, Elba, Bega, Siemens, Electromotor, Solectron), echipamente auto (Kromberg și Schubert – Timișoara, și Delphi – Sânnicolaul Mare, Takata - Arad, Eybl - Deta), mobilă fină (Arad, Lugoj, Caransebeș, Timișoara), chimică (Continental Timișoara, Mondial - Lugoj, Solventul – Timișoara, Linde -Timișoara), materiale de construcții (ciment - Deva, marmură – Simeria, lacuri și vopseluri - Timișoara), textilă și confecții (Lugoj, Caransebeș, Timișoara, Arad), pielărie, alimentară, băuturi (bere, alcool, ape minerale).

În vederea stimulării mediului de afaceri, a fost susținută dezvoltarea de parcuri industriale (Parcul industrial Timișoara și Zona industrială Arad prin PHARE CES 2001, Parcul industrial Hunedoara prin Ordinul MDP nr.20/2003, Zona industrială

Valea Țerovei – Reșița, prin PHARE CES 2004-2006), acestea oferind spații pentru desfășurarea activităților și servicii pentru investitori.

Infrastructura

Transport

Regiunea de Vest este traversată de două din cele trei coridoare Pan-europene care intersectează România, și anume coridorul IV Berlin / Nuernberg – Praga – Budapesta, care pe teritoriul României are două ramuri, respectiv Nădlac-Arad-Calafat-Vidin și Nădlac-Arad- București-Constanța, și coridorul VII - fluviul Dunărea, de cinci drumuri europene și de trei linii internaționale de cale ferată.

În 2005, Regiunea Vest avea o rețea de căi ferate de 1904 km, reprezentând 17,39% din totalul național. Rețeaua de căi rutiere este bine dezvoltată și repartizată relativ echilibrat în teritoriu, cu o rețea totală de drumuri publice de 10.292 km (12,88% din totalul național) din care 1.883 km sunt drumuri naționale și 8.409 km drumuri județene și comunale. Din totalul drumurilor publice doar 26% sunt modernizate, procent sub media națională (26,5%). Densitatea drumurilor publice în regiune de 32,1 km/100 km², este foarte apropiată de media națională (33,5 km/100 km²). Pe județele componente, diferențele sunt semnificative între Hunedoara (45,4 km/100 km²) și Caraș-Severin (22,8 km/100 km²). Infrastructura rutieră aflată în perimetrul punctelor de frontieră este doar în parte modernizată, necesitând investiții majore.

Procentul ridicat de drumuri județene nemodernizate îngreunează legăturile dintre centrele județene Deva - Reșița, Timișoara - Reșița și Timișoara – Deva. Lipsa autostrăzilor, intensificarea traficului pe drumuri neadecvate transporturilor inter-regionale și internaționale, capacitatea portantă scăzută a structurii drumurilor existente cu efecte de degradare accelerată, marcarea, inscripționarea și iluminarea de slabă calitate și un procent ridicat de drumuri județene nemodernizate, conduc la restrângerea posibilităților și a capacității de trafic.

Utilități publice

Lungimea rețelei de alimentare cu apă a regiunii Vest este de 5.559 km, reprezentând 11,6% dintr-un total național de 47.778 km. Rețelele de alimentare cu

În general, și cele din localitățile urbane în special se confruntă cu probleme legate nu numai de extinderea capacităților de stocare, dar și de tratare și distribuție, condițiile asigurării protecției sanitare a surselor.

90 din localitățile Regiunii Vest au rețele de canalizare menajeră. Lungimea totală simplă a conductelor de canalizare din Regiunea Vest este de 2.441 km, reprezentând 13,3 % din lungimea rețelei de canalizare la nivel național (18.381 km). Acestea există în principal în orașe, fiind totodată mai extinse în cartierele de blocuri. Multe dintre rețelele de canalizare menajeră prezintă uzuri avansate, fizice și mai ales morale. Lungimea sistemului de furnizare a gazelor naturale, de 3 004 km, reprezintă 10,92% din lungimea rețelelor de gaze pe ansamblul țării (27 496 km).

În toate localitățile urbane este organizat sistemul de colectare, transport și depozitare definitivă a deșeurilor de tip menajer, însă depozitarea definitivă a deșeurilor urbane se realizează pe vechile amplasamente, care nu îndeplinesc condițiile de protecție a factorilor de mediu. Gestionarea deșeurilor în mediul rural este deficitară, având în vedere că activitatea de colectare nu este organizată în sistem centralizat iar depozitarea deșeurilor se realizează pe amplasamente dispersate, aflate în general la marginea localităților. În prezent, deșeurile nu se colectează în mod selectiv. Colectarea selectivă se implementează experimental numai în Timișoara.

Educație

În anul școlar 2005/2006 în Regiunea Vest instituțiile educaționale au fost reprezentate de 522 grădinițe, 542 școli și 14 instituții de învățământ superior – publice și private. Între universitățile publice, un rol important la nivel național îl au Universitatea Politehnică și cea de Medicină. Există, de asemenea, și universități private: Tibiscus - Timișoara, Aurel Vlaicu - Arad, Drăgan - Lugoj.

Sănătate

Speranța de viață în Regiunea Vest este în medie de 71,00 ani față de o medie națională de 71,76 ani și de o medie europeană de 78,31 ani. În 2005, unitățile

Sanitare cu capital majoritar de stat de la nivelul regiunii Vest erau reprezentate de 46 spitale, 13 clinici, 36 dispensare medicale, 2 sanatorii TBC. Dacă din punct de vedere al numărului instituțiilor de îngrijire a sănătății situația este relativ echilibrată în regiune, infrastructura de sănătate este destul de slab dezvoltată în majoritatea cazurilor, necesitând reabilitare, iar echipamentele trebuie fie înlocuite, fie modernizate.

Servicii sociale

Problemele sociale sunt relativ reduse prin comparație cu restul regiunilor, ca urmare a dezvoltării sectorului ONG-urilor care furnizează un exemplu de bune practici în domeniu. Începând cu martie 2005, copiii fără familii sunt protejați în instituții de tip familial (66,51%) sau rezidențial (33,49%). Numărul copiilor ai căror părinți lucrau în afara granițelor era de 753, iar numărul copiilor abandonați 298 (din care 157 în Arad și 98 în Timiș). La sfârșitul lui 2004, erau 5.903 copii cu dezabilități, dintre care numai 1.013 beneficiau de servicii de asistență.

Zone problemă

Principalele probleme de dezvoltare se concentrează în județele Caraș-Severin și Hunedoara, cu centre mono-industriale. În județele Hunedoara și Caraș-Severin au fost identificate și promovate pentru finanțare în cadrul Programului PHARE 2001 două zone, și anume:

- ✦ Zona industrială a Podișului Mehedinți, respectiv orașul Topleț din județul Caraș-Severin
- ✦ Zona industrială a Banatului de Sud și a Bazinului Petroșani (Reșița, Borșa, Oțelu Roșu, Călan, Hunedoara), caracterizată de un grad extrem de ridicat al concentrării tehnice a întreprinderilor și a centrelor miniere, de pierderea piețelor de desfacere, precum și de lipsa ofertei de muncă pentru populația feminină, ceea ce a condus către probleme majore în procesul de restructurare economică, echilibru socio-cultural labil și mediu ecologic destabilizat. De asemenea, cele două județe au beneficiat de finanțare prin programe guvernamentale pentru zone asistate și zone defavorizate: Hunedoara, Rusca Montană, Bocșa, Moldova Nouă, Valea Jiului (Petroșani,

Vulcan, Lupeni, Petrila, Uricani), și Brad, care, prin valorificarea potențialului local și prin programele de investiții își pot îmbunătăți problemele economico-sociale și de mediu.

Potențial de dezvoltare

Domeniile în care Regiunea Vest prezintă un potențial de dezvoltare ridicat sunt cercetarea – dezvoltarea - inovarea, Regiunea Vest având o tradiție universitară de peste 80 ani, serviciile și turismul, acestea din urmă căpătând o importanță din ce în ce mai mare la nivelul regiunii. Cercetarea (centre de cercetare și universități) din domeniile medical, industrie constructoare de mașini, minier, chimie, agricultură, se concentrează în principal în județul Timiș (18), centre de cercetare existând și în județele Hunedoara (6), Caraș-Severin (4) și Arad (2).

De asemenea, Regiunea de Dezvoltare Vest este o zonă cu potențial turistic variat. Condiții speciale pentru practicarea agroturismului se află în județul Caraș-Severin, în Munții Apuseni (în vecinătatea orașului Brad), cât și în vestul și sudul județului Hunedoara (Sarmisegetuza – aici fiind situate vechile vestigii ale fostei capitale ale regatului Daciei din perioada pre-romană). Alte forme de turism practicabile în regiune sunt turismul termal-balnear (Băile Herculane, Moneasa, Lipova, Baziaș, Geoagiu), de afaceri (Timișoara) și de tranzit (culoarele de circulație rutieră internațională Nădlac–Deva și Timișoara–Herculane).

Turismul urban poate fi, de asemenea, dezvoltat, în regiune existând 42 de orașe, ce conservă un valoros patrimoniu arhitectural, muzee în diverse domenii: istorie, arheologie, artă, științele naturii, mineralogie, etnografie, tehnice, unele dintre acestea fiind și în aer liber. Pentru valorificarea potențialului turistic al regiunii, în 2005 funcționau 365 unități de cazare. Distribuția acestora în cadrul regiunii este relativ echilibrată, variind între 23,3% în județul Arad și 27,9% în județul Caraș-Severin.

2.3.2. Politica de dezvoltare a judeţului Caraş – Severin

Întinderea și delimitarea administrativ-teritorială

Situat în partea de sud-vest a României, judeţul Caraş – Severin se învecinează la nord-vest cu judeţul Timiș, la nord-est cu judeţul Hunedoara, la est cu judeţul Gorj, la sud-est cu judeţul Mehedinţi, în partea de vest cu Republica Serbia și Muntenegru, pe o lungime de 70 km, iar în partea de sud-vest cu fluviul Dunărea, pe o lungime de 64 km.

Judeţul Caraş -Severin este situat între următoarele puncte extreme:

- ✚ in N vârful Rusca (45°40'10" lat. nordica și 22°26'15" long. estica)
- ✚ in S dealul Capriva (44°35'20"lat. nordica și long. estica).

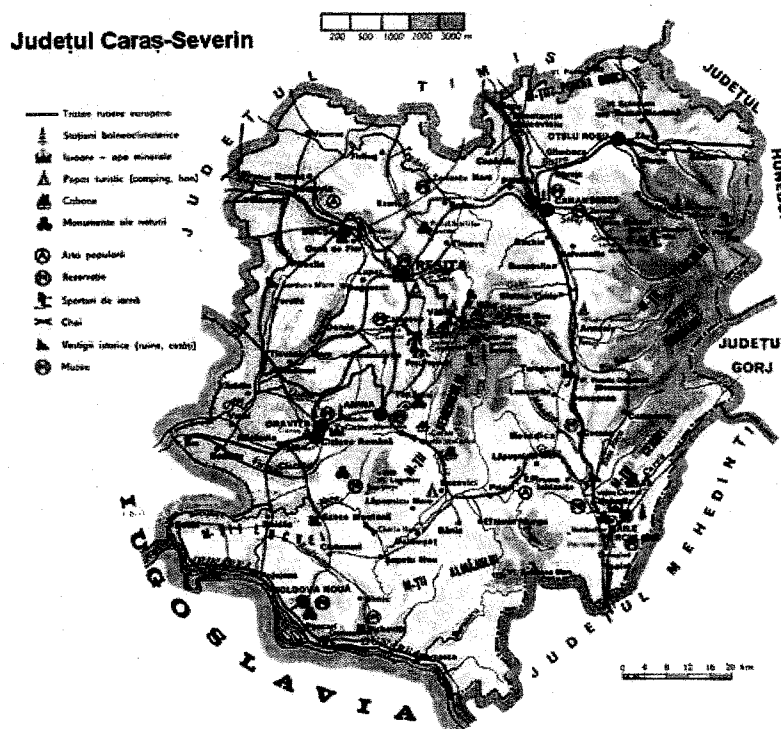

Fig.3.Harta Caraş - Severin

- ✚ punctul cel mai **vestic** se găsește la nord - vest de localitatea Iam (45°1'10 lat. nordica și 21°21'40" long. estica)
- ✚ punctul cel mai **estic** este Vf. Scărișoara (45°25'00" lat. nordica și 22°43'30" long. estica).

Localitățile extreme sunt:

- N - Rușchița** (45°38'30" lat. nordica și 22°25'00" long.estica)
- S - Cozla** (44°37'30" lat. nordica și 22°01'00" long. estica)
- V - Socol** (44°51'30")

Suprafața totală: 851.974 ha, ceea ce reprezintă 3,6% din teritoriul național, situează județul pe locul trei în ierarhia județelor țării.

Suprafața agricolă reprezintă 47% din suprafața totală a județului, adică 397.310 ha, din care: 127.265 ha arabil, 183.127 ha pășuni naturale, 74.364 ha fânețe naturale, 771 ha vii, 2.329 ha livezi. Structura terenului agricol este redată în graficul următor.

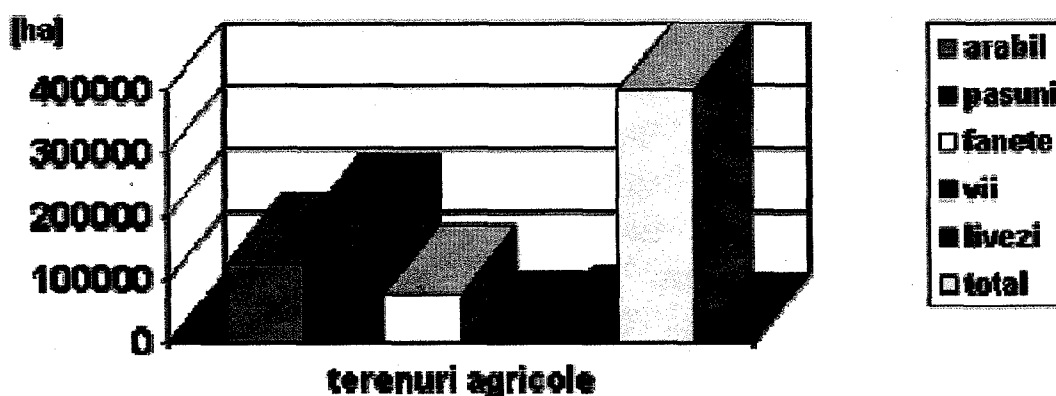

Fig.4. Suprafața agricolă a județului Caras – Severin împărțită pe categorii

Pădurile ocupa o suprafață de 382.019 ha, ceea ce reprezintă 45% din suprafața județului, situând județul pe locul doi în țară, fiecărui locuitor al județului revenindu-i un hectar de pădure

Relieful

Deși județul Caras-Severin este preponderent montan, relieful acestuia se caracterizează printr-o mare diversitate: 65,4% din suprafața o constituie relieful muntos, 16,5% relieful depresionar, 10,8% dealurile și 7,3% câmpiile.

Zona muntoasă este reprezentată prin Munții Banatului, ce aparțin Carpaților Meridionali, Munții Țarcu-Godeanu (cu vârful Gugu, cel mai înalt din Banat - 2.291 m) și Munții Cernei, din cadrul Carpaților Meridionali. Altitudinile cresc de la vest la est, masivul Țarcu a-Godeanu cuprinzând înălțimi în intervalul 1600-2200 m, în timp ce grupul Semenic, Anina, Almăj, Dognecea, Locvei au înălțimi între 600-1400 m.

Munții Banatului, care se înscriu aproape în întregime în limitele județului, apar delimitați de zone joase, care le dau aspectul unui bloc montan unitar, cu altitudini medii între 600- 800 m. între acestea, o zona aparte o constituie Depresiunea Almăjului, depresiune intramontana, străjuita din toate părțile de culmi nu prea înalte. Spre vest zona muntoasă este flancată de un relief deluros, unde pot fi delimitate dealurile Oraviței, Doclinului și Sacos-Zăgușeni. Treapta cea mai joasă de relief o formează câmpia, care ocupă o suprafață restrânsă din cadrul Câmpiei Timișului, având următoarele subunități: Câmpia Sipetului, Câmpia Moraviței și Câmpia Carasului. Vârful Bloju - 2100m.

Rețeaua hidrologică

Timiș, Caras, Cerna, Nera și afluenții lor, precum și ai fluviului Dunărea, formează principalele artere hidrografice. Timișul, cel mai important dintre râurile banățene, în lungime de 87 km, își colectează apele din cele mai reprezentative unități de relief ale Banatului. Cel mai important afluent din județ este râul Bistra, care își adună apele din zona circurilor glaciare ale Munților Țarcu și până la confluența cu Timișul curge printr-un culoar tectonic, pe o lungime de 46 km. Alt afluent al Timișului este Pogănișul, care izvorăște din nordul Munților Semenic și străbate dealurile Sacos-Zăgușeni, Depresiunea Ezeriș și Câmpia șipotului. Un alt afluent este râul Bârzava care își are obârșia pe versanții nord-vestici ai Semenicului, în cursul său superior fiind amenajate lacuri artificiale: Văliug, Gozna și Secu.

Carasul izvorăște din Munții Aninei prin izbul Carasului, apele acestuia provenind din pâraiele ce străbat Culmea Certej, Pușcașul Mare (Munții Aninei), întâlnindu-se cu Dunărea pe teritoriul iugoslaviei.

Cei mai importanți afluenți în cursul superior sunt Comarnicul și Buhuiul, iar în cursul inferior: Garlis, Jitin, Ciclova și Vicinic. Cerna își are obârșia pe versanții sud-vestici ai Munților Godeanu, intrând pe teritoriul județului din județul Gorj la punctul de confluența cu pârâul Craiova, pe aproape tot cursul său de 84 km având caracterul de vale montană. În cursul său superior s-a amenajat lacul de acumulare Valea lui Iovan. Până la Băile Herculane debitează în Cerna numeroase izbucuri (rezultate ale "văilor oarbe" din zona calcaroasă) și izvoare termominerale, iar în aval de oraș

izvorăște ca afluent râul Belareca, schimbându-si direcția de curgere spre sud, vărsându-se apoi în Dunăre la Orșova, în lacul de acumulare Porțile de Fier.

Belareca, cel mai important afluent al Cernei izvorăște din Munții Godeanu și Munții Cernei, colectând ca afluenți râurile Valea Bolvașnița, Mehadica și Sveridin, având o lungime totală de 35 km.

Lacurile ocupa un loc important în hidrografia județului.

Lacurile naturale ale județului Caras-Severin sunt în număr mic și de dimensiuni reduse, cele mai însemnate fiind de natura carstică. Nera izvorăște din sub vârful Piatra Gozna din Masivul Semenic, străbate Depresiunea Almăjului pentru a pătrunde apoi în sălbaticile și pitoreștile sale chei, cele mai lungi din țară (22 km). Are ca afluenți râurile Miniș, Lăpușnic, Moceriș, Prigor, Rudăria, Bănia, Sopot și Ducin.

Dunărea formează limita sudică a județului, pe o lungime de 60 km și totodată unul din cele mai impunătoare defileuri din Europa, de la confluența cu râul Nera și până în aval de localitatea Cozla. Dunărea colectează pe teritoriul județului Caras-Severin apele râurilor Radina, Bosneag, Sichevița, Orevița, Berzasca și Șirinia. Lacul Dracului cu o suprafață de 700 mp este cel mai mare lac carstic și o adâncime de 9,3 m, situându-se în peretele stâng al Cheilor Nerei, la gura peșterii de la Lacul Dracului. Este alimentat de Nera prin diferitele fisuri din calcare cât și prin ploii.

Lacul Ochiul Bei se afla la vest de Vârful Plesiva din Munții Aninei la confluența Beușniței cu Beiul Sec, deasupra unui izvor, având o suprafață de 284 mp, cu o adâncime de 3,6 m. Apa lacului având în permanentă temperatura scăzută cu o cantitate mare de oxigen (peste 10 mg/l) favorizează existența păstrăvului indigen.

Ambele lacuri constituie puncte de mare atracție turistică încadrate în Rezervația naturală Cheile Nerei-Beușnița.

Lacul crio-nival "Baia Vulturilor" este un lac de mică întindere situat în platoul Semenic.

Carstul bănățean mai adăpostește lacuri carstice subterane formate prin barajul natural a unor galerii de peștera, așa cum se poate constata în peșterile Plopa și Buhui din Munții Aninei.

Lacurile antropice (de baraj) sunt destinate producerii energiei electrice, alimentării cu apă potabilă a localităților etc., astfel au apărut cele două lacuri de la Oravița (Lacul Mare și Lacul Mic), barajele de pe valea Dognecei (Lacul cu Nuferi și Lacul Mare), Lacul Buhui care servește la alimentarea cu apă a orașului Anina, cu o suprafață de 9,8 ha, Lacul Marghitas, tot pe pârâul Buhui cu suprafața de 4 ha, utilizat inițial pentru o microcentrală.

Cele mai importante lacuri rămân cele de pe Bârzava și Timișul superior, având ca scop alimentarea cu apă potabilă și industrială a municipiului Reșița, producerea de energie electrică (Centralele Breazova-Cranicel, Grebla, agrement, piscicultura). Pe Bârzava sunt amenajate lacurile Gozna, Văliug și Secu, iar pe cursul superior al Timișului s-a construit lacul de acumulare "Trei Ape", cu o suprafață de 52.612 ha

Lacuri de dimensiuni mici destinate industriei, mai există în vecinătatea orașului Bocșa: lacurile Vârtoape și Medres. Dintre apele subterane se remarcă izvoarele termominerale. Originea apelor termominerale

Fig.5. Raul Bârzava

de la Băile Herculane este în principal vadoasă, mineralizarea lor se caracterizează prin prezența clorurii de sodiu, a hidrogenului sulfurat, hiposulfidului și sulfhidratului de sodiu, care le imprimă caracterul sărat și sulfuros. Temperatura izvoarelor principale variază între 40-54°C, iar locul numit "Sapte Izvoare Calde" are cele mai radioactive ape din țară. Prin efectele curative ale apelor și prin vechimea exploatarii lor, stațiunea Baile Herculane este cunoscută ca una din cele mai renumite din Europa. Izvoare termominerale mai apar în zonele Mehadica-Cuptoare și Oravița – Ciclova.

Clima

Clima județului este continental moderată cu nuanțe sub-mediteraneene, subtropical climatic bănățean caracterizându-se prin circulația maselor de aer atlantic și

În invazia maselor de aer mediteranean, ceea ce conferă caracter moderat regimului termic cu frecvente perioade de încălzire în timpul iernii, cu primăveri timpurii și cantități medii de precipitații relativ ridicate. Temperatura medie a iernii are valori ceva mai ridicate decât în zone din țara situate la aceeași altitudine. În lunile de iarnă, temperaturile medii sunt în continua creștere, dar mai moderate de la o lună la alta, comparativ cu lunile de primăvara. Analizând temperatura medie pe anotimpuri se constată că iernile sunt relativ aspre în regiunile muntoase (la Cuntu -3,4 grade C, Semenic - 4,8 grade C, iar pe Țarcu - 8,3 grade C), în timp ce la Caransebeș și Oravița se înregistrează valori pozitive.

Anotimpul de vara este în general moderat, comparativ cu cel de iarnă în regiunea muntoasă, temperatura crescând treptat în depresiuni: Oravița (20,1 grade C), Bozovici (18,8 grade C), Caransebeș (20,1 grade C) Clima în Defileul Dunării este sub mediteraneeana, caracterizată printr-o temperatură medie anuală mai ridicată decât în restul țării: 10 - 11 grade C, iar la Orșova 11,8 grade C cea mai ridicată valoare din țară.

Temperatura medie a lunii ianuarie variază între 0 și - 1 grad C, iar cea a lunii iunie între 21 - 23 grade C. Valoarea maximă a temperaturii înregistrată în județul nostru a fost de 49,2 grade C în anul 1946, iar cea minimă a fost de - 32,2 grade C înregistrată în anul 1929.

Flora și fauna specifică zonei

Județul Caras-Severin are o flora deosebită, multe specii fiind rare să u declarate monumente ale naturii. Dintre acestea enumerăm: Zada, Pinul Negru de Banat, (relicva din era glaciara), Alunul turcesc, Garofița banateana, Garofița alba, Bulbuci, Bujorul de pădure, Bujorul de Banat, Măceșul de Beușnița, Păducelul negru, Vișinul turcesc, Iedera alba, Angelica, Urechea ursului, Floarea de colt, Floarea Semenicului, Laleaua pestriță, Narcisa, Stânjenelul, Papucul doamnei, Sângele voinicului, Săbiuța, Brândușa galbenă etc.

De la regiunea de câmpie până la crestele munților se succed următoarele zone de vegetație:

Zona stepii și silvostepii ocupa suprafețe restrânse în golfurile de câmpie ale Carasului și Nerei, în care se întâlnesc: plopi, sălcii, asociații de fag, stejarul pufos, cărpinița, scumpina, liliacul sălbatic etc.

Zona pădurilor este bine reprezentată și diferențiat etajată: etajul quercineelor în zona Moldova Noua, împrejurimile Resitei, Bocșei, Caransebeșului și etajul fagului în Munții Banatului, Defileul Dunării, Munții Almăjului și Locvei, în împrejurimile Rezitei și Caransebeșului și latura vestica a culoarului Timiș - Cerna.

În această zonă se întâlnesc păduri de fag în amestec cu ulmul de pădure, paltin, brad și molid. Zona alpina este formată din: etajul subalpin între 1700 m și limita superioară a pădurilor, în care predomină pajștile de iarba câmpului, paius, garofițe de munte, ienupăr, tufe de afine, jnepeniș și etajul alpin propriu-zis caracterizat prin pajști de iarba vântului, parusca, plante lemnoase (sălcii pitice și azaleea).

Fauna este de asemenea bogată, cuprinzând multe animale și pasări, dintre care amintim: Scorpionul, Fasa, Vipera cu corn, Balaurul (cea mai mare reptilă din Europa), Broasca țestoasă de uscat, Acvila regală, Vulturul alb, Acvila tipatoare mare, Acvila tipatoare mică, Corbul, Buha, Egreta mică, Potârnichea de stancă, Lăstunul de stancă, Lăstunul mare, Rândunica roșcată, Liliacul, Rasul, Ursul etc. Multe dintre aceste specii trăiesc pe Cheile Nerei, Clisura Dunării, Valea Cernei și în Munții Țarcului, Semenic, Godeanu, prezentând o valoare deosebită pentru județul nostru.

Dintre animalele specifice pădurilor de foioase frecvente sunt: lupul, șoarecele gulerat, veverița, jderul de pădure, mistrețul, căprioara, iepurele, cocosul de munte, iar numărul speciilor de pești cunoaște cea mai mare varietate față de regiunile țării: păstrăv indigen, păstrăv curcubeu, zlavoaca, lipan, mreana de munte (în râurile de munte) și scobarul, cleanul, mreana (în regiunile de câmpie), iar în Dunăre se întâlnesc cega, nisetru, păstruga, morunul, somnul.

Întinse teritorii de pe suprafața județului de o valoare peisagistică specială, au fost declarate rezervații naturale și au fost integrate în perimetrul Parcurilor Naționale:

- **"Domogled - Valea Cernei"** care cuprinde Rezervațiile naturale: Domogled, Coronini-Bedina, launa-Craiova, Iardasita, Belareca, Peștera Barzoni; -

- **"Semenic - Cheile Carasului"** cuprinde rezervațiile: Cheile Carasului, Izvoarele Carasului, Izvoarele Nerei, Cheile Garlistei, Barzavita, Buhui-Marghitas, Peștera Comarnic, Peștera Popovat, Peștera Buhui, Rezervația Goposu;-
- **"Cheile Nerei - Beușnița"** cu rezervațiile: Cheile-Nerei-Beusnita, Valea Ciclovei- Ilidia, Cheile Susarei, Bigar, Lisovacea, Doclin;
- **"Parcul National al Portilor de Fier";**
- **Alte Rezervații în afara Parcurilor:** Pădurea Berzovia, Dognecea, Cheile Globului, Cheile Rudăriei, Rezervația "Sfinxul Banatean", Rezervația Naturala Baziaș și Punctele Fosilifere de la Soceni, Apadia, Delinești, Ezeriș, Globu Craiovei, Petroșnița, Târnova, Tirol, Valeapai, Zorlențu Mare.

Arii protejate

Exista un număr de 52 arii naturale protejate, din care de interes național 51 (parcuri naționale 3, parcuri naturale 1, rezervații naturale 47) și de interes județean 1 (rezervații naturale 1).

Suprafața totală a ariilor naturale protejate din județul Caras - Severin este de 173.881,8 ha ceea ce reprezintă 20,4 % din teritoriul județului. În cadrul județului Caras - Severin sunt constituite 3 Parcuri Naționale (Parcul National Cheile Nerei - Beușnița, Parcul National Semenik - Cheile Carasului și Parcul National Domogled - Valea Cernei) și Parcul Natural Porțile de Fier.

De asemenea în interiorul parcurilor sunt constituite și incluse 25 rezervații naturale iar în afara parcurilor sunt constituite 22 rezervații naturale. Majoritatea ariilor protejate sunt situate în regiunea de deal și de munte, fiind puternic fragmentate de văile râurilor Cerna, Nera, Caras și colectate de fluviul Dunărea.

De menționat este și faptul ca din cele 173.881,8 ha arii protejate, cca 80 % sunt incluse în fondul forestier național iar restul reprezintă fluviul Dunărea, pajiști, naturale și alte terenuri agricole.

Parcul National Cheile Nerei - Beușnița

Are o suprafața de 36 758 ha, în cuprinsul căreia se găsesc 5 rezervații naturale. Vegetația variată este interesantă prin valoarea peisagistică, estetică și științifică.

Principalul element atractiv al parcului îl constituie relieful care se impune atât prin frumusețea peisajelor pe care le generează cât și prin posibilitățile pe care le oferă de a fi valorificate turistic.

Aici întâlnim formațiuni carstice reprezentate prin forme de suprafață (chei, cascade) să u de adâncime (peșteri) cum sunt: Cheile Nerei pe o

lungime de 22 km cuprinse între Șopotul Nou și Sasca Montana, ce constituie un valoros obiectiv turistic prin sălbăția și pitorescul lor, pe întreg parcursul lor reprezentând o strânsă

Fig.6. Valea Beușniței

îmbinare între stanca, vegetație și apa precum și Cheile Minișului, pe o lungime 14 km, unde întâlnim izvorul, cheile și Cascada Bigăr, peșterile Adam, Stana "Leului" și altele.

Resurse turistice antropice:

1. Monumente de artă de factură religioasă: Biserica în stil baroc vienez din secolul al XVIII -lea din comuna Ciclova Montana.
2. Monumente istorice de artă laică: - Ciclova Montana- beciurile fostei fabrici de bere

Parcul National Semenic - Cheile Carasului

Are o suprafața de 36.214 ha și include 10 rezervații naturale. Principalul element atractiv al parcului IL constituie relieful variat și atractiv pentru turiști, întâlnim formațiuni carstice reprezentate prin forme de suprafața (chei – Cheile Carasului, Cheile Garlistei, doline, lapiezuri), sau de adâncime

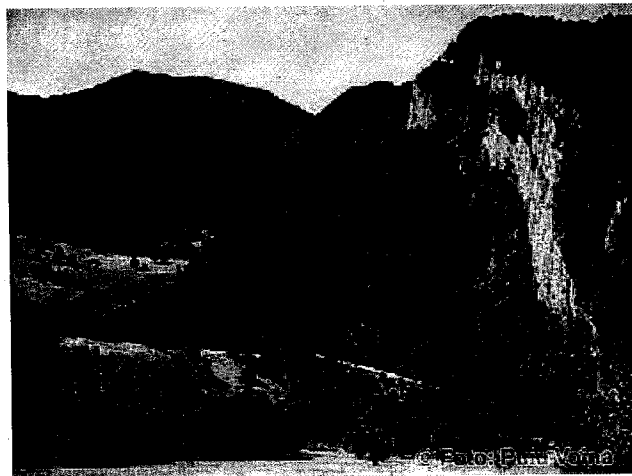

Fig.7. Cheile Carasului

(peșteri - Peștera Comarnic, Peștera Popovat, Peștera Buhui, Peștera Marghitas, Peștera Tolosu, Peștera Galatiului, Peștera Liliacilor, Peștera Racovita). Avenul din Poiana Gropu, Munții Aninei, între Reșița și Crivaia, este cel mai adanc aven din tara, cu o adâncime de 235m. Dispunerea reliefului în trepte oferă numeroase puncte de belvedere cum sunt cele din Munții Semenic, Aninei și platouri carstice - labalcea, Ravniste și Marghitas.

Resurse turistice antropice

1. Valori folclorice și etnografice: Manifestări folclorice - sărbătoarea Liliacului - organizata la Carașova
2. Port popular - Valea Carasului (Carașova) unde bogatia și originalitatea costumului popular s-a păstrat nealterat
3. Obiective de mare interes turistic: - Lacurile Gozna de pe râul Bârzava, Buhui și Marghitas de pe pârâul Buhui, Lacul Mare de pe râul Caras, Trei Ape de pe râul Timiș;

Parcul National Domogled - Valea Cernei

Are o suprafața totala de 61 211 ha din care 23 185 ha se afla pe teritoriul județului Caras- Severin , 29 806 ha se afla pe teritoriul județului Gorj și 8220 ha se afla pe teritoriul județului Mehedinți. În cuprinsul parcului sunt constituite 5 rezervații naturale în județul Caras Severin. Principalele elemente atractive ale parcului IL constituie

relieful variat atractiv turiștilor și apele termo - minerale din stațiunea Băile Herculane. Aceste izvoare au o posesiune arteziana ce poate ridica apa până la 50 m deasupra solului. Temperatura izvoarelor principale variază între 40 - 54 ° C iar apele de la "Șapte Izvoare Calde" sunt dintre cele mai radioactive din țară.

Prin efectele curative ale apelor și prin vechimea exploatării lor, stațiunea balneoclimaterică Băile Herculane este cunoscută ca una dintre cele mai vechi și renumite stațiuni din Europa. Privită în ansamblu, Valea Cernei prezintă, până la Herculane, versanți abrupti, chei de o deosebită frumusețe cu o verticalitate ce ajunge până la 400 - 500 m, peșteri, aventuri și altele. Pe Valea Cernei întâlnim forme carstice din care amintim: Valea Tesnei, Stanca lui Iorgovan, Peștera Hoților, Grota cu Aburi.

Resurse turistice antropice

1. Monumente istorice de artă laică - Complexul Balnear realizat în stil baroc (Sec. XVIII - XIX) din Gara Băile Herculane;
2. Monumente de artă plastică și conservativă - Statuia lui Hercule din Băile Herculane
- Muzeu: Muzeul județean de istorie , secția Băile Herculane, Muzeul stațiunii și istoria stațiunii Băile Herculane;
3. Obiective economice de interes turistic: - Lacul de acumulare Băile Herculane situat în amonte de "Șapte Izvoare " - Baza Tehnico - Materiala a turismului din zonă;

Parcul Natural Porțile de Fier

Are o suprafață de 128 160 ha din care 70 023 ha se afla pe teritoriul județului Caras - Severin și 48 888 ha se afla pe teritoriul județului Mehedinți. În cuprinsul parcului de pe teritoriul județului Caras - Severin sunt constituite 4 rezervații naturale. Defileul Dunării dispune de o biodiversitate impresionantă (peste 4000 taxoni vegetali). Algele sunt reprezentate prin 549 specii , lichenii 375 specii, ciupercile prin 1077 specii, briofitele prin 296 specii și cormofitele prin 1707 specii. S-au identificat peste 5 300 specii de animale, unele grupe taxonomice nefiind încă studiate în țara noastră.

Cercetările efectuate pun în evidență faptul că din punct de vedere faunistic, teritoriul din zona lacului de acumulare Porțile de Fier, face parte din regiunea dacică, cu o faună caracteristică central - europeană în care se interpun elemente ale faunei eurasiatice și mediteraneene. Spațiul geografic din zonă este foarte favorabil conservării elementelor străvechi (unele cu statut de relicte glaciare cum sunt tisa, iedera albă, pinul negru de Banat) iar altele sunt specii endemice cum sunt: murul de Banat, mărul de stâncă, leleaua de Banat, bujorul de Banat și altele. Principalul element atractiv al parcului IL constituie relieful montan, variat, atractiv turistic și în special Defileul Dunării cu valențe estetice și recreative deosebite printre care menționăm: Munții Locvei, Defileul Dunării, peșterile Voinicovat și Gura Gornii, Socolovat, Mosnic, Gura Ponicovei și Veterani, Gura cu Musca, Zona Umeda Balta Nera- Dunăre, Stana Babacaia (Coronini).

Resurse turistice antropice

1. Monumente de artă de factură religioasă: Mănăstirea Baziaș din localitatea cu același nume;
2. Muzeu: Muzeul de istorie - Secția Moldova Nouă se constituie în expoziție permanentă de istorie - arheologie și etnografie a Clisurii Dunării. Totodată mai există 48 de rezervații naturale în suprafața de 32.809,50 ha clasificate astfel: botanice (3), forestiere (6), mixte (20), geologice (5), speologice (4), paleontologice (10).

Județul Caras-Severin are și o bogată moștenire istorică și etnografică care se concretizează într-o listă a monumentelor din patrimoniul cultural național ca obiective de importanță locală și națională. Sunt un număr de 572 de astfel de obiective arheologice, care se împart astfel:

- ✦ monumente și situri arheologice: 129,
- ✦ monumente și ansambluri de arheologie: 257,
- ✦ monumente memoriale și funerare: 34,
- ✦ monumente de artă plastică: 13,
- ✦ ansambluri urbanistice: 15,
- ✦ monumente și ansambluri etnografice și de tehnică populară: 122,
- ✦ ansambluri industriale monumentale: 3.

Calitatea factorilor de mediu

Calitatea atmosferei

Poluarea atmosferei consta în modificarea compoziției naturale și chimice a aerului, datorita prezentei substanțelor poluante să u a unei variații importante a proporțiilor componentelor naturale, reprezentând un fenomen complex, care poate să se manifeste prin modificări sensibile în spațiu și timp. Din cele cca 80 așezări urbane - la nivel național - în care s-au înregistrat depășiri ale concentrației maxime admise 6 sunt pe teritoriul județului CS, substanțele poluante fiind pulberile în suspensie (municipiul Reșița - frecvența depășirilor 8 %) și pulberi sedimentabile (Reșița, Caransebeș, Băile Herculane, Oravița, Anina, Bocșa – frecvența depășirilor 12 %). Din interpretarea sinergica a concentrațiilor de pulberi în suspensie și dioxid de sulf aerul ambiental din Reșița se încadrează în categoria Aer curat - Nivel 2 cu tendința spre Aer afectat - Nivel 1. Ca efecte asupra sănătății amintim creșterea bolilor respiratorii iar efectele asupra vegetației constau în afectarea plantelor prin căderea parțială a frunzelor. De remarcat ca municipiul Reșița este unul din cele 10 orașe ale țării în care din cele 4 stații de monitorizare a calitativi aerului 2 sunt cuprinse în rețeaua Euroairnet (rețeaua europeană de monitorizare a calității aerului).

Calitatea apelor de suprafața

Evaluarea calității apelor de suprafața constă în măsurarea parametrilor fizico-chimici, biologici și bacteriologici, pe secțiuni de control, stabilindu-se modul în care sunt respectate normele standard.

Județul CS deține una dintre cele mai bogate rețele hidrografice având o lungime a cursurilor codificata de 3 273 km. în conformitate cu STAS 4706/88, în toate secțiunile de control, apa se încadrează în categoria I-a de calitate - apa utilizata la alimentarea cu apa potabila a populației, alimentarea centralizata cu apa a unitarilor de creștere a animalelor, alimentarea centralizata cu apa a unitarilor de industrie alimentara precum și a altor unitatea, care necesita apa de calitatea celei potabile. în aceeași categorie se încadrează și apa principalelor lacuri din județ.

Calitatea solului

Se constata ca suprafețele cele mai mari de terenuri agricole se încadrează în clasele de fertilitate III, IV și V (85%), cu un potențial de fertilitate scăzut iar clasele I și II ocupa 15% din totalul fondului funciar.

Solurile județului au un conținut scăzut în humus, fiind slab aprovizionate cu azot, fosfor mobil și mijlociu spre bine aprovizionate cu potasiu mobil. În ceea ce privește calitatea solului din jurul platformelor zootehnice și a depozitelor de deșeuri menajere din județ, în urma monitorizării efectuate, s-a constatat ca acesta este poluat și foarte poluat atât din punct de vedere chimic cat și bacteriologic. Evaluarea globala a impactului poluării asupra calitativi ecosistemelor (aer, apa, sol) în corelație cu starea de sănătate a populației reprezentata prin speranța de viață a populației peste 60 de ani ne indică, pentru județul Caraș - Severin un mediu supus efectului uman în limite admisibile.

Populația

Evoluția numerică.

Prin poziția sa geografică, secole de-a rândul teritoriul județului Caras-Severin a funcționat, constant, ca o arie geografică de concentrare demografică, ca un ținut de răscruce și adunare a căilor și vadurilor comerciale.

Exceptând momentele de conflict armat, cu reflexe negative asupra progresului social, această poziție, dublată de o alcătuire favorabilă pentru om a cadrului fizico-geografic, a influențat pozitiv evoluția demografică în perioada evului mediu.

Imigrările de mai târziu, puternic alimentate de populația satelor oltenești în veacurile XVIII — XIX, au contribuit și ele la umplerea și refacerea golurilor provocate de războaie, la menținerea echilibrului să u la creșterea sporului demografic.

Depresiunea Almăjului, depresiunile din lungul Dunării, văile Timișului, Cernei și Bistrei, Câmpia Oraviței, ca și dealurile vestice au exercitat o acțiune de permanentă concentrare a populației, al cărui număr mai ridicat aici a compensat aglomerările mai scăzute din întinsele spații montane ale Banatului sudic.

În anul 1930, județul Caraș-Severin avea o populație de 319 286 de locuitori, sporul migrator având un aport însemnat în evoluția sa demografică, deoarece industria din sudul Banatului, aflată într-o conjunctură favorabilă, atrăgea forța de muncă din ținuturile limitrofe.

Până un interval de 18 ani (1930 — 1948), populația Caraș-Severinului trece printr-o devărată fază de stagnare și regres, înregistrând o scădere de 17 032 de locuitori față de 1930). Sporul natural redus, caracterizat prin valori sub zero la mie în jurul Oraviței și Reșiței, a fost principala cauză a acestui regres demografic. Asupra sporului natural acționau factori de ordin social-economic obiectivi, care au menținut natalitate scăzută și în centrele muncitorești. Aceleași condiții social-economice au făcut ca mortalitatea infantilă și generală să se mențină la un nivel ridicat. Remarcăm, apoi, mentalitatea populației, înrădăcinată de mult și în toate satele Banatului, de a face căsătorii premature, influențând negativ fondul biologic. Adăugând la toate acestea consecințele ultimului război mondial, aflăm creșterea cauzelor care au generat acest deficit (scăderea populației

în deceniile următoare anului 1948, respectiv în perioada de reconstrucție și construcție socialistă, creșterea populației a avut, până în 1971, un rit ascendent (de la 302 254 de locuitori în 1948 la 372 576 de locuitori la 1 ianuarie 1975), înregistrând un spor absolut de 70 322 de locuitori. Acest spor s-a realizat nu atât pe seama excedentului natural, cât mai ales pe seama sporului migrator, cu coeficienți mai ridicați în centrele urbane. Modernizarea și diversificarea ramurilor industriei grele — metalurgie, construcții de mașini, exploatarea minieră — au sporit necesarul forței de muncă, asigurat în bună măsură de muncitorii recrutați din zonele excedentare ale Olteniei.

Sporul natural prezenta un coeficient de $5^{\circ}/00$ în anul 1974, față de $2^{\circ}/00$ pe țara. Din anul 1956 ($4,6^{\circ}/00$), în doi ani consecutive sporul natural a fost sub limită ($-0,2^{\circ}/00$ în 1965 și 1966), cel mai mare coeficient înregistrându-se în 1968 ($8,40^{\circ}/00$), pentru ca peste 6 ani să se stabilizeze la 5 ‰ (1974).

Excedentul natural prezintă mari variații teritoriale, o parte din cele 69 de comune având sporuri naturale negative. Valorile pozitive ale sporului natural se mențin, în marea lor majoritate, sub $10^{\circ}/00$, dar în cazuri izolate ele ajung la $15,4^{\circ}/00$ (Copăcele) și chiar la $17,3^{\circ}/00$ (Păltiniș). Orașele, cu excepția Oraviței ($0,7^{\circ}/00$), se caracterizează prin sporuri naturale relativ mai ridicate.

Sporul migrator, cu excepția anului 1968 ($-1,3^{\circ}/00$), a fost pozitiv în ultimii să se ani, dar cu valori oscilatorii și mici ($0,8^{\circ}/00$ în 1974, față de $3,6^{\circ}/00$ în 1966). El este cel care alimentează și menține coeficientul mai ridicat al sporului total în mediul urban. Astfel, în timp ce din anul 1965, în mediul urban, sporul migrator a fost în continuă creștere, în mediul rural acesta a înregistrat, după 1966, numai valori negative.

Sporul total a dobândit aceleași caracteristici fluctuabile și cu valori scăzute ca și sporul natural și migrator.

Densitatea populației, indicator sensibil în înregistrarea fluctuațiilor demografice în profil teritorial, a crescut corespunzător sporului absolut, ajungând la 43,8 loc./km² (la 1 ianuarie 1975). Potrivit hărții, arealele având și sub 25 loc./km pătrat erau frecvente în regiunea montană și Depresiunea Almăj.

Valori cuprinse între 25 și 50 loc./km pătrat înregistrau așezările situate în câmpia din nord și vest, ca și cele din lungul culoarului Timiș. Peste valoarea acestor indicatori se aflau câteva comune din jurul orașelor Oravița și Moldova Nouă (75—100 loc./km pătrat), teritoriul orașelor Bocșa (100—125 loc./km pătrat), Oțelu Roșu (150—175 loc./km pătrat) și al municipiului Reșița (300-400 loc./km pătrat).

Structura populației.

Populația pe sexe manifestă, în ultimii ani, o tendință de echilibrare între grupa masculină și cea feminină. Consecință a rolului activ pe care îl are sporul migrator în evoluția demografică, spre deosebire de situația pe țară, ca și de aceea a altor județe, structura pe sexe arată o oarecare dominanță a sexului masculin în anul 1966 (50,3%), care continuă să se mențină și în anul 1975 (50,2%).

Populația pe grupe de vârstă reflectă și ea (la 1 iulie 1973) o structură echilibrată în evoluția demografică a județului Caraș-Severin. Este remarcabilă ponderea populației grupând tineretul până la 19 ani (27,8 %), ca și aceea a grupelor de 20—39 de ani (30,5%), însumând laolaltă 58,3 % din populație. Ridicată este ponderea populației cu multă experiență, în plină putere de muncă (grupa de 40—59 de ani — 25,4%), după cum o situație pozitivă prezintă grupele populației apte de muncă.

Pe sexe se menține încă, în anul 1973, ponderea mai mare a sexului masculin în seria grupelor 0—14 ani (51,5%), ceva mai crescută (53,5%) la grupele 15—59 de ani, unde intră aportul sensibil mărit al muncitorilor sosiți de sex masculin. Abia de la nivelul grupelor de peste 60 de ani domină sexul feminin (56,4%), fapt explicabil prin aceea că durata medie a vieții este mai lungă la femei decât la bărbați.

Dezvoltarea industriei, cu tradiții de peste două secole în siderurgie și construcții de mașini, ca și mecanizarea muncilor de bază în agricultură sporiseră cu 19 002 numărul angajaților în 1974 față de 1965, 82% reprezentând ponderea muncitorilor.

Industria concentra 56,3% din totalul muncitorilor, construcțiile 13,2% transporturile și telecomunicațiile 10,4%, iar agricultura 3,7%, ultima cedând industriei altor ramuri o parte importantă din populația aptă de muncă.

Modificări substanțiale s-au produs, sub impulsul avântului industriei, în structura populației pe medii; comparativ cu situația dinaintea primului război mondial au sporit de la unu la opt numărul orașelor și de la 3,1% la 47,0% ponderea populației urbane (1 ianuarie 1975).

Structura națională.

Consecință a poziției geografice și a condițiilor istorice din perioada feudală, pe teritoriul județului Caraș-Severin trăiesc astăzi, alături de populația românească majoritară, naționalități aparținând populației germane, sârbocroate, maghiare etc.

Educația

Județul Caraș-Severin se situează pe locurile 2, respectiv 3 în regiune, astfel 24% din școlile primare și gimnaziale și 17% din licee sunt în acest județ, existând aici și un număr semnificativ de școli în limba minorităților, astfel: 4 școli (clasele I-VIII) în care există clase cu predare în limba germană, 2 licee care au clase cu predare în limba germană, 5 școli (clasele I-VIII) cu predare în limba cehă, 1 școală claselor I-VIII și un liceu bilingv pentru limba croată, în limba maghiară 1 clasă, în limba ucraineană 3 clase și 4 localități în care există clase cu predare în limba sârbă.

În ceea ce privește abandonul școlar, trebuie menționat că județul Caraș-Severin are cea mai mare rată de abandon școlar din regiune respectiv 3,3% în anul școlar 2005/2006. Rata de abandon școlar pe tipuri de învățământ este: 2,7% învățământul primar, 3,8% cel gimnazial, 2,7% liceal, 7,9% cel profesional și 20,2% este rata abandonului învățământului postliceal.

Tendința generală de scădere a populației școlare (0 - 14 ani) în următorii 8 ani va avea consecințe asupra sistemului de învățământ din județul Caraș-Severin care va trebui să facă față unei descreșteri rapide a numărului de elevi (32,55%). În primul rând vor fi afectate școlile de învățământ primar și gimnazial, dar mai târziu efectele scăderii populației școlare se vor resimți și la celelalte niveluri educaționale.

Sănătatea

Din punct de vedere al numărului de unități sanitare, în majoritatea cazurilor, județul se situează pe locul 4 pe regiune, dar acest fapt poate fi corelat prin numărul mic de locuitori al județului față de județele Timiș, Arad, Hunedoara situate în Regiunea Vest. Astfel în județul Caraș-Severin sunt situate: 17,39 % din numărul total de spitale existente în regiune, 15,78 % din cabinetele medicale de familie și 15,14 % din paturile de spital din regiune.

Referitor la situația resurselor umane ale sistemului sanitar județean, numărul celor care lucrează în sistemul sanitar județean este cu mult mai mic față de cel înregistrat în celelalte județe ale regiunii, sistemul sanitar din județul Caraș-Severin înregistrând cea mai mare încărcare a personalului medical dintre județele regiunii. Conform informațiilor furnizate de Autoritatea de Sănătate Publică Caraș-Severin, o situație și mai precară se înregistrează în domeniul acoperirii cu personal medical a teritoriului județului.

În privința medicinei de specialitate ambulatorie există o problemă la nivel național, medicii specialiști nefiind interesați de a deschide cabinete în mediul rural ci exclusiv urban. Bozovici este singura localitate rurală în care sunt cabinete de specialitate.

Medicina dentară este foarte slab reprezentată în mediul rural, totuși există medici dentiști din mediul urban care au deschis puncte de lucru în mediul rural.

Nici în privința farmaciilor situația nu este diferită, există foarte puține puncte farmaceutice deschise în mediul rural.

Cultura

Județul Caraș-Severin este depozitarul unui excepțional patrimoniu monumental, acoperind domeniile istorie veche și medievală, etnografie, istoria industriei cărășene.

Principalele obiectivele monumentale diseminate pe raza județului care ar trebui incluse cu prioritate într-un program cultural de promovare a valorilor culturale sunt:

1. Monumente privind istoria veche și medievală a județului: situl arheologic "Peștera Hoților" - Băile Herculane, vila rustică de la Gornea, comuna Sichevița, cetatea medievală de la Ilidia, sătuc Socolari și complexul medieval din Ilidia, cetatea medievală de la Turnu Ruieni, cetatea medievală de la Mehadia, cetatea medievală de la Moldova Nouă-Pescara, ansamblul medieval de la Reșița, punctul "Ogășele", cartier Moroasa.
2. Obiective din domeniul etnografiei, emblematice pentru județul Caraș-Severin sunt instalațiile hidraulice țărănești (mori, pive, gateri). Până acum s-au recensat 185 instalații, statistică unică la nivel național. Acestea li se adaugă valoroasele și interesantele complexe de industrii populare de la Mehadia, Rusca Teregova (cu pondere în prelucrarea pieselor textile) și gaterul hidraulic de la Valea Bolvașnița.
3. În domeniul arhitecturii tradiționale trebuie menționate satele muzeu, precum Ilidia, cu un foarte mare număr de gospodării și case care și-au conservat specificul local tradițional (de exemplu, casele șvăbești cu frontoane baroce din zona de vest a Câmpiei Carașului).
4. Monumente reprezentative pentru istoria industrială a județului, printre cele mai relevante fiind obiectivele: Puțul 1 din orașul Anina, care dispune de cea mai veche instalație de aeraj din Europa, ansamblul uzinei siderurgice și a celei de curent electric din aceeași localitate, strada Horea cu arhitectură muncitorească de epocă (așa numită arhitectură UDR), sistemele de exploatare a neferoaselor de la Dognecea și Ocna de Fier (cu sistemele de baraje de la Dognecea), sistemul de baraje din amantele orașului Oravița, ansamblul apeduct, pod, tunel și centrala electrică Grebla din zone Secu-Reșița. Cel dintâi traseu feroviar din țară este calea ferată Oravița - Iam - Iasenova - Vrăcevgai - Baziaș (78,5 km), inaugurată în 1854, considerată de istorici a fi cea mai veche din sud-estul Europei. Calea ferată de munte Oravița - Anina a intrat în folosință în 1863, fiind cea dintâi dintre construcțiile feroviare de munte din sistemul românesc iar cronologic a patra cale ferată din țara noastră.

5. Monumente istorice de artă și arhitectură, printre cele mai reprezentative fiind Teatrul Vechi "Mihai Eminescu", din Oravița clasificat la poziția 11-B-220 pe Lista Patrimoniului Național Mobil și Imobil din România, cel mai vechi edificiu teatral din spațiul culturii românești, fondat la 1817, realizat în stilul barocului vienez (barocul târziu) să u cea mai veche Farmacie Montanistică (Minieră) din România, fondată la 1763.

Transport

Județul Caraş-Severin are o **rețea de drumuri publice** de 1944 km, cu o densitate medie de 22,8 km de drum la 100 km pătrați de teritoriu, inferioară mediei pe țară. Care este de 33km.

Un alt indicator relevant privind acoperirea teritorială cu drumuri publice este lungimea drumurilor la 1000 locuitori, indicator, care la nivelul județului Caraş-Severin are valoare de 5,9 km/1000 locuitori, mai mare decât media pe Regiunea Vest (5,3 km/1000 locuitori).

Repartiția teritorială a centrelor de producție industrială, gruparea geografică a surselor de materii prime, ca și relieful muntos și hidrografia au avut o mare influență asupra orientării traseelor rutiere în teritoriu. Din lungimea totală, 560km sunt drumuri naționale, 883 km sunt drumuri județene iar 501 km sunt drumuri comunale. În ceea ce privește ponderea drumurilor modernizate din totalul rețelei rutiere, aceasta este de 67%, situația pe tipuri de drumuri prezentându-se astfel:

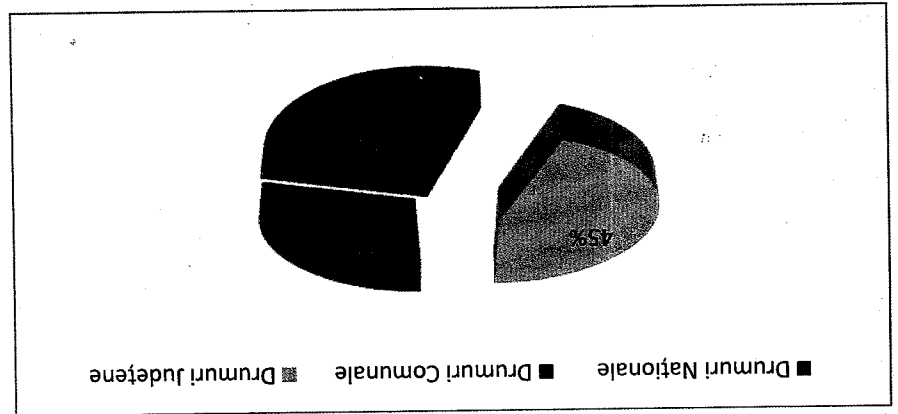

Fig.8. Ponderea drumurilor modernizate

Starea tehnică actuală a drumurilor județene a cunoscut o îmbunătățire continuă, în prezent cca 66,15 % din lungimea drumurilor județene fiind modernizate. În ceea ce privește drumurile comunale ale județului și aici s-a observat de la an la an tendința progresivă de modernizare, astfel că, în prezent, 31,70 % din lungimea totală a drumurilor comunale, reprezintă drumuri modernizate. Drumurile modernizate au o durată de garanție de minim 7 ani, perioadă în care sunt necesare doar lucrări de întreținere curentă.

Drumuri modernizate județul Caraș-Severin	Km
Drumuri județene	583,443
Drumuri comunale	158,817
Total	742,26

Fig.9. Lungimea drumurilor modernizate CS

Deși au fost efectuate investiții însemnate în ultima perioadă, resursele financiare disponibile nu acoperă necesarul de lucrări de reabilitare (covoare asfaltice, reparații capitale) astfel încât starea de viabilitate și capacitatea portantă a drumurilor să fie adusă la parametri normali de exploatare, pentru salvarea drumurilor modernizate de la degradarea totală, activitatea de întreținere a lor a fost considerată prioritară față de construcția de drumuri noi. Presiunea suportată de infrastructură este redată și de numărul total de vehicule înmatriculate în circulație (tendința actuală este de creștere a parcului auto).

Neajunsurile existente în prezent în domeniul infrastructurii rutiere diminuează posibilitățile dezvoltării economice, respectiv a racordării corespunzătoare a localităților județului la piețele și schimburile economice interne și internaționale.

Rețeaua de căi ferate are o lungime de 344 km reprezentând doar 18% din totalul la nivel de regiune. Liniile electrificate au o lungime de 152 km, reprezentând doar 44,2% din lungimea totală a căii ferate din județ, indicator cu valoare situată peste media pe regiune (34,56%) și pe țară (44,2%). Densitatea căilor ferate pe județ

este de 40,4km la 1000 km pătrați, față de 45,3% cât este media pe țară, respectiv 59,4 km –media pe Regiunea Vest.

Utilități

În județul Caraș Severin, **alimentarea cu apă** se asigură prin sisteme centralizate de distribuție a apei în cele 8 orașe și 54 sate, însumând o lungime totală a rețelelor de distribuție de 742 km. Operatorul regional la nivelul județului pentru gestionarea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare este S.C. Aquacaraș S.A. Caraș Severin.

Din lungimea toată a rețelelor de distribuție din județ, 307 km se află în mediul rural (41,37% din lungimea totală), deservind 41857 locuitori (21% din totalul populației deservite). De menționat că 29 sisteme de alimentare cu apă se află în execuție. Localitățile urbane din județ dispun de sisteme centralizate de alimentare cu apă, deservind 82,91% din populația orașelor și municipiilor. Totuși sistemele de alimentare cu apă au încă probleme de extindere a capacităților de stocare, tratare și distribuție, asigurarea protecției sanitare a surselor.

Pondere populație racordată la sisteme centralizate de alimentare cu apă.

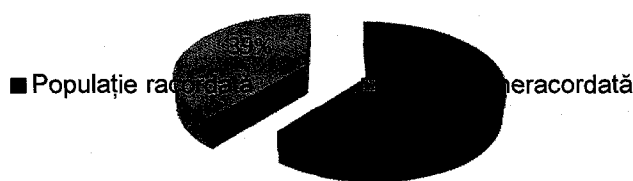

Fig.10. Ponderea populației racordată la sisteme de alimentare cu apă

Economia

Județul Caraș-Severin prezintă numeroase oportunități pentru dezvoltarea industriei prelucrătoare a lemnului, siderurgie și construcții de mașini, dar și a industriei extractive, județul nostru dispunând din plin de materia primă necesară dezvoltării industriale a zonei. Se constată totuși o creștere ușoară a industriei siderurgice, deși se află mult sub producțiile anilor anteriori 1989. La începutul anului 2008 erau 160

firme cu 0-9 salariați iar la începutul anului 2010 mai își desfășurau activitatea doar 36 firme, în schimb, în rândul întreprinderilor mijlocii și mari se observă stabilitate și creștere a numărului lor (dublarea ca număr a întreprinderilor mijlocii).

Situația Fondului Funciar și modul de utilizare a suprafețelor agricole ale Județului Caraș-Severin în perioada 2006-2010 este prezentat în următorul tabel:

Județul Caraș-Severin	2006	2007	2008	2009	2010
Suprafața totală	851976	851976	851976	851976	851976
Suprafața agricolă					396999
din care, pe categorii de folosință:					
Arabilă	127272	127251	127251	127226	129661
Pășuni	183461	181845	181845	184036	179414
Fânețe	74810	75747	757747	73557	76393
Vii	766	771	771	768	772
Livezi	11734	11689	11689	11689	10759

Fig.11. Situația fondului forestier

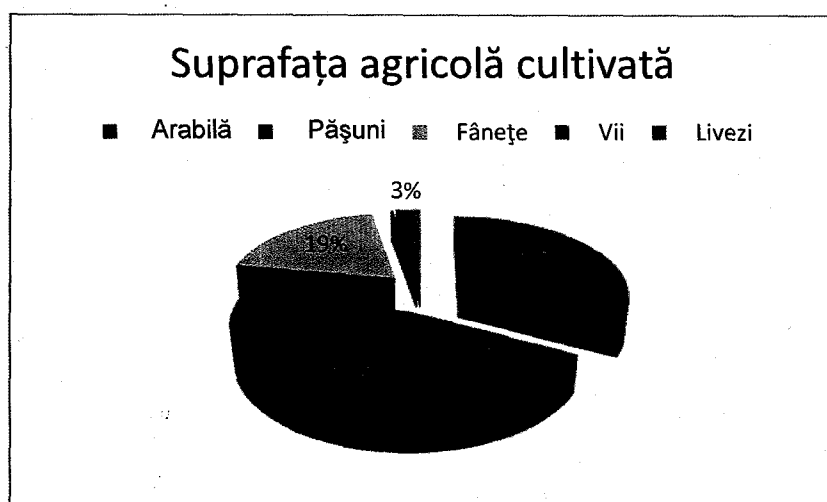

Fig.12. Suprafața agricolă cultivată

Suprafața suprafețelor de teren cultivate în perioada anilor 2006-2010 este prezentată în cele ce urmează:

Județul Caraș-Severin	2006	2007	2008	2009	2010
Supr. cultivată total	91568	80882	79271	89054	80079
Cereale pentru boabe	60983	50204	51160	55490	49161
Grâu și secară	16924	13643	13208	15966	14008
Orz și orzoaică	3673	1842	1654	1545	1542
Porumb boabe	36263	32346	32313	33927	30582
Plante uleioase	1920	509	1219	3695	5507
unde : Floarea soarelui	1860	505	1099	3561	5094
Cartofi	6999	7395	6991	7438	6829
Legume	3843	4683	3650	4567	3488

Fig.13. Suprafața agricolă pe culturi

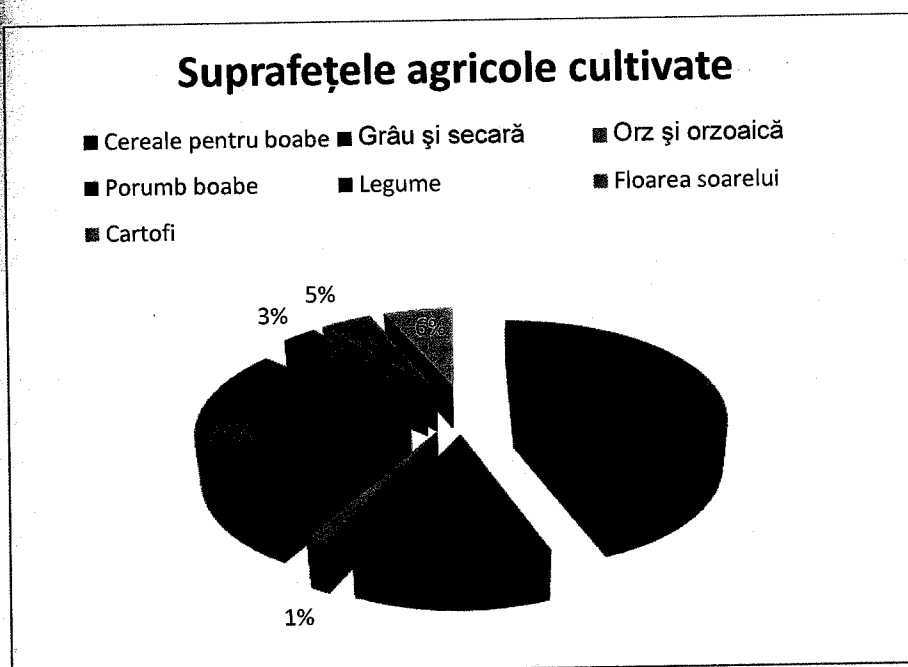

Fig.14. Suprafata agricola pe culturi în procente

Rețeaua hidrologică bogată și bine reprezentată creează condiții favorabile pisciculturii, constituindu-se fonduri de pescuit în ape de munte, de deal și de șes precum și în bălți și lacuri de acumulare (de baraj și naturale). Porțiunea din Dunăre

care se capturează peștele în vederea comercializării este cuprinsă între km 1012 și km 1075.

Ținând cont că cca. 65% din suprafața agricolă a județului este ocupată cu pajiști naturale din care 46% reprezintă pășunile naturale și că suprafața de pășuni reprezintă 70% din ce a de pajiști naturale, se poate afirma că sectorul zootehnic deține un potențial deosebit, dar care nu este valorificat la adevărata lui valoare.

Diminuarea efectivelor de animale din ultimii ani a determinat și scăderea suprafețelor destinate bazei furajere pentru animale.

Județul Caraș-Severin	2006	2007	2008	2009	2010
Bovine					
Total	52775	50566	49354	45061	32806
din care: vaci, bivolite și juninci	37491	34566	32407	26413	20006
Porcine					
Total	84400	86515	72900	79818	62326
din care: scroafe de prăsilă	3814	5080	4014	3233	4294
Ovine					
Total	217328	257075	250422	258256	210982
Din care : oi și mioare	190031	200679	204514	202175	180677
Caprine	14294	14477	15224	17348	14728
Cabaline	12710	13286	13418	11897	8762
Păsări	1508717	1457757	1658069	1265515	1463014

Fig.15. Situația animalelor în județul Caraș - Severin

Din suprafața totală a fondului forestier, pădurea ocupă o suprafață de 376.998 ha (98%), iar alte terenuri 6.777 ha (2 %). Din suprafața totală a pădurilor de 376.998 ha, pădurile încadrate în grupa I cu rol de protecție ocupă 239.746 ha (64 %), iar pădurile încadrate în grupa a II - a cu rol de producție și protecție ocupă 137.252 ha (36%). Pădurile din grupa I au în principal, rolul de protecție a apelor, a terenurilor și solurilor, contra factorilor climatici și industriali dăunători, de recreere, de interes științific și de ocrotire a genofondului și ecofondului forestier.

Pădurile din grupa a II a funcțională cu rol de producție și protecție sunt destinate să producă în principal lemn pentru furnire estetice și tehnice, cherestea, celuloză, construcții rurale, lemn de foc și altele. Din suprafața totală a pădurilor de 376.998 ha, rășinoasele ocupă 41.487 ha, respectiv 11%, iar foioasele 335.511 ha respectiv 89 %.

Pe lângă masa lemnoasă care este resursa principală, fondul forestier dispune și de alte resurse naturale regenerabile reprezentate de ciuperci, fructe de pădure, plante medicinale, melci comestibili etc.

Turismul

Cadrul natural deosebit, într-o zonă preponderent montană, cu un bogat și variat fond forestier și cinegetic, cu o rețea hidrografică reprezentativă, cu valori cultural-istorice deosebite favorizează dezvoltarea turismului sub diverse forme, aceste elemente constituind destinații turistice cu un mare grad de atractivitate. Valoarea turistică a cadrului natural conferită județului în primul rând de particularitățile reliefului este amplificată de caracteristicile celorlalți factori: hidrografie, climă, vegetație, faună, care la rândul lor prezintă o mare varietate și originalitate, imprimând peisajului un grad ridicat de atractivitate turistică deosebită. Multitudinea speciilor de plante și animale din această zonă precum și diversitatea mare de habitate naturale conferă județului Caraș-Severin o importanță aparte, astfel că în această zonă avem 3 Parcuri Naționale și un parc natural:

- ✦ Parcul Național Semenic-Cheile Carașului;
- ✦ Parcul Național Cheile Nerei – Beușnița;
- ✦ Parcul Național Domogled-Valea Cernei;
- ✦ Parcul Natural Porțile de Fier care se întinde pe suprafața a două județe cuprinzând 14 rezervații științifice.

Relieful preponderent montan permite practicarea unor activități sportive și recreative specifice turismului montan. Principalele masive muntoase ale județului, integrate în circuitul turistic, cu spații de cazare, agrement și practicarea a sporturilor specifice sunt: Munții Semenic și Muntele Mic.

Aspectele peisagistice, magnifice prin frumusețea lor naturală, sunt date de varietatea formelor de relief, alternanța munților cu culoare de vale, contrastul coloristic dintre fânețe și pășunile montane și bogatele păduri de rășinoase, precum și de apariția spontană a unor elemente de vegetație submediteraneană. Relieful montan înscrie în peisajul județului și o largă gamă de aspecte peisagistice și atracții turistice legate de varietatea formațiunilor carstice și glaciare, rețeaua de văi (Cheile Carașului, Cheile Gârliștei, Cheile Minișului, Cheile Nerei, Valea Cernei), peșteri (Peștera Comarnic, Peștera Hoților, Peștera Gaura Turcului, Grota cu Aburi, Peștera Popovăț, Peștera Buhui, Peștera Mărghițaș, Peștera Tolosu etc.). Apele termale ale acestei zone au făcut din Băile Herculane o prezență distinctă pe harta stațiunilor balneo-climaterice ale Europei.

Pe lângă aceste frumuseți naturale ale locurilor, această zonă este un pol magnetic al turismului și prin multitudinea vestigiilor arheologice (situl arheologic "Peștera Hoților" - Băile Herculane, vila rustică de la Gornea, comuna Șichevița, cetatea medievală de la Ilidia, să t Socolari și complexul medieval din Ilidia, cetatea medievală de la Turnu Ruieni, cetatea medievală de la Mehadia, cetatea medievală de la Moldova Nouă-Pescari, ansamblul medieval de la Reșița, punctul "Ogășele", cartier Moroasa).

În județul Caraș-Severin se pot practica o multitudine de tipuri de turism, de la turismul montan să u de aventură la turismul cultural, balnear, industrial, științific dar și turism de vânătoare și pescuit. Resursele județului se concentrează în teritoriu astfel încât se pot delimita mai multe areale cu resurse turistice specifice și funcțiuni turistice corespunzătoare. Se conturează următoarele zone: zona turistică centrală Semenic, zona turistică a Munților Aninei, zona turistică Muntele Mic, zona turistică Valea Cernei, zona turistică Moldova Nouă (cu Defileul Dunării).